

אהבה עברית על גדת הירקון

1.
צפור לבנה מנמיכה למים,
לא, לא צפור –
סתם פסה, עסת ניר זרוקה שטה לה, משנה צורה.
ואיך שפתי שלי מתרחקת ומתקרבת כמו עדשה
בעדיות מן השטח בדגשים קלים וחזקים, רפים ומכפילים
קיומים במים תנועה מיחיד לרבים, ברחוק הטעם והזמן.
מחלקת להברות פתוחות וסגורות אני שוא נע
ולפעמים, כמו במוטציה, מרחף ונח
חותם נשיקה אחרונה בהברה מטעמת.

2.
שפתי ערות דבור, רחם הרחמים והסליחות,
רחם רחמתיים,
מלים עד צואר לשבט או לחסד, מלה למלה
נפערת בוערת מתגוללת משתוללת
משתבללת מתמוללת בין זמנים

ומזדקפת מרבה.

3.
העברית שלי מתמרדת במלות היחס.
מלים נרדפות שלה רוצות להיות פרודות אל-פאב –

השיר כבר אמר לי את דברו המאלחש
אהבה ואהיבות.

היבט זה של השיר, שבו נעשה גם שימוש יפה בחריזה (קופסת פח / אם מבטאים רך), קושר גם אל שם הספר החריג כשלעצמו, "פגיע" (באנגלית: Vulnerable). הסיכוי שספר שירים בעל כותרת כזאת היה רואה אור בשנים הראשונות לפרוץ המדינה, שבה גם החל גיורא גריפל לפטוע את פסיעותיו הראשונות בעולם, הוא קרוב לאפס. מכאן גם אפשר להמשיך את הקריאה בספר על מנת לנסות ולהבין מה האפשרויות שעמדה נפשית כזו של המחבר מקנה לשריו והאם אמנם היא מצליחה בכלל להתממש. סיום השיר החותם את הספר, 'חמש שנים חייכתי', המתאר המתנה מפרכת בת חמש שנים לגאולה כלשהי, מלמד שלא מדובר בשאלה פשוטה כלל ועיקר: "אל תבזו אל תהא רודף אל תירא/ אל תחשש מפני האנשים/ עיניהם נשואות הלאה/ אתה האמת אתה האחד והיחיד/ דבר את השקט הגדול/ את השלטה היר" (עמ' 98).

היכרות / גיורא גריפל

באוגוסט 80 עברתי דירה
בלוך 37 קומה שלישית
ישן אך במרכז הרעש
קצת מפריע אך מסוה
את תקתוק מכונת הכתיבה
רמינגטון שנת יצור 53
נא להכיר "שלום"
אלפים ומאתים לירה ממש מציאה
חויץ מזה חלצה אחת על קולב
פוסטר של צ'רלי
וקפסת פח
גריפל גיורא נעים מאד
זה לא נשמע קשה
אם מבטאים רך.

בדש הפנימי האחורי של ספר השירים שמתוכו לקוח השיר שלפנינו, פגיע – לקט שירים 1975-2014 (2015, הוצאת ספרי עיתון 77, עמ' 63), נכתב כי גיורא גריפל נולד ב-1955 בתל אביב וגדל בה. צוין גם כי כיום הוא מתגורר בארה"ב וכי הוא "כותב שירים מגיל צעיר". מה גרם אפוא לגריפל להוציא לאור רק עכשיו את ספר שיריו הראשון? נסיבות החיים ונסיבות ספרותיות מן הסתם. אלא שעכשיו, כאמור, הוא החליט לאסוף את שיריו לספר ראשון ואף ציין כי מדובר באסופת שירים מ-1975 עד ימינו. החלטה זו מצרפת את גריפל לגל הולך וגדל של כותבי שירה מבוגרים שהחליטו דווקא בשנים האלה להוציא לאור את ספריהם הראשונים. עד כה, ואת זה צריך לציין בהכללה הכרחית, רוב הכותבים הללו לא הביאו עמם בשורה חדשה לשדה הסוער של השירה העברית החדשה, לא מבחינת הנוסח לפחות. רובם ככולם נשענים על נוסחי כתיבה מוכרים, כל אחד על פי זרם הכתיבה שאותו הוא אוהב, והחידוש אצל כל אחד מהם נמצא, אם בכלל, בעיקר בתמאטיקות של השירים המתפרסמים בספרים, כגון שירי אבלות, אובדן ומחלות, או שירים על פריחה מאוחרת בכתיבה ובחיים. גיורא גריפל לא שונה מקבוצת הכותבים הזאת, אם כי נדמה שהוא מודע הרבה יותר מאחרים לסיטואציה ולא מנסה לכפות על שירתו את מה שאין בה.

השיר 'היכרות' – שבאופן עריכתי מעניין – לא נבחר להופיע כבר בפתיחת הספר אלא רק בשער הרביעי מתוך שבעה שיש בתוכו, "ובחלומי רחוב", מתחבר אל הנקודה הדרומית בהיסטוריית הכתיבה האישית של גריפל, שכאמור מתוארכת בקצה התחתון שלה בשנת 1975. השיר מתחיל לכאורה באוגוסט 1980 אבל כמובן שהוא מושך גם אל הימים שקדמו למעבר הדירה. ייחודו של השיר הזה בעובדה שכל פרט ביוגרפי הנמסר במהלך טורי השיר בו – ושירי הספר כולם הם מהבחינה הזאת ביוגרפיים מאוד – יכול לפתוח פתח להרחבת מעגלי השיר האישיים והציבוריים כאחד. אמנם גריפל לא טורח לציין בשיר שמדובר במעבר למרכז תל אביב, אבל צריך לציין שקודם לשיר הזה מופיע בספר השיר 'תל אביב' אשר מהווה מעין אקספוזיציה פואטית נרחבת יותר לשיר הממוקד והפרטני שבו אנו קוראים עתה. ישאל את עצמו הקורא מדוע הדובר בשיר מתנחם בכך שרעש העיר מסווה את תקתוק מכונת הכתיבה? קרוב לוודאי שזו אחת מהסיבות לכך שפרסום השירים בספר התאחר כל כך. זאת ועוד, מכונת הכתיבה מסוג רמינגטון, שנת יצור 1953, מרפררת אל זמן הלידה של מחבר השיר וה"שלום" שלכאורה היא או הוא אומרים מרפרר לשלום שעוד מעט זה עתה יפרוץ בין ישראל למצרים (1981). גם השילוב של שם הכותב בתוך השיר עצמו, תחבולה משוררית ידועה, יכול להיקרא בשני אופנים אלה של האישי והלאומי: "זה לא נשמע קשה אם מבטאים רך", אולי אפילו כפתרון אפשרי לסכסוך הדמים הישראלי-ערבי באזורנו.